

IV. PROPOZYCJE WYCIECZEK

1. Do wąwozu Nowowiejskiego i Siedmicy (8 km).

Wyruszamy z przystanku PKS, skręcamy w prawo i idziemy opadającą szosą asfaltową przez wieś mijając po drodze kościół, pomnik poległych mieszkańców w latach 1870 oraz 1914-1918. Przy ruinach folwarku skręcamy w prawo i po przejściu ok. 0,5 km dochodzimy do potoku Młynówka. Za kamiennym mostkiem znajdują się ruiny młyna wodnego oraz leśniczówki. W tym miejscu zaczyna się wąwóz Nowowiejski. Idziemy zielonym szlakiem wzdłuż potoku dnem wąwozu. W potoku obserwujemy stanowiska krasnorostów a nad nim odsłonięcia skał zieleńcowych z roślinnością naskalną. Dolinę porastają lasy jaworowo-lipowe. Wąwóz Nowowiejski kończy się przy Ruskim Moście (zbudowany przez Rosjan na potrzeby frontu w czasie działań wojennych w 1945 roku). Poruszamy się dalej wzdłuż meandrującego wśród łąk potoku i dochodzimy do odsłaniającej się skały zieleńcowa z ciekawą roślinnością naskalną i lasem mieszanym. Miejsce to nazwane jest Zbójckim Zamkiem. Na górze zarys wczesnośredniowiecznego grodziska. Dochodzi się do niego kamiennymi schodkami, częściowo rozebranymi. U wylotu wąwozu płyta nagrobna z drugiej połowy XIX wieku zwana grobem leśniczego. Powrót nie oznakowana drogą leśną biegnącą równoległe do wąwozu przez Siedmicą Górę, dalej na Storczykowe Wzgórze i szosą w prawo do przystanku PKS.

2. Do wąwozu Lipa (6,5 km).

Wyruszamy z przystanku PKS w Nowej Wsi Wielkiej w kierunku Storczykowego Wzgórza. Po 200 metrach skręcamy w prawo i polną drogą oznakowaną niebieskim szlakiem dochodzimy do źródła potoku będącego również północnym skrajem wąwozu, schodzimy wzdłuż potoku dnem wąwozu coraz niżej. Na uwagę zasługuje rzeźba zboczy z różnymi typami wychodni skalnych i rumowiskami skalnymi. Spotykamy głazy narzutowe dochodzące do 6 metrów średnicy. Zostały przywiezione przez lodowiec ze Skandynawii. Cała dolinka o długości 500 metrów urozmaicona jest skalistymi basztami i ambonami. Na wychodniach skalnych występują zespoły zanokicy północnej oraz murawowej. Na terenie rezerwatu stwierdzono 274 gatunki roślin naczyniowych. Występuje też największa w Polsce populacja salamandry plamistej. Na południowym krańcu wąwozu przepływa Nysa Mała. Skręcamy w prawo i idąc w górę rzeki mamy po prawej stronie cały czas wypiętrzanie Sudetów Zachodnich i grupki samotnych skałek. Dochodzimy do Olszowego Stawu, skręcamy w prawo i idziemy szosą asfaltową z Lipy do Muchowa. Po przejściu ok. 1 km skręcamy w prawo i drogą leśną wracamy do wsi na przystanek PKS.

V. BAZA USŁUGOWA

1. Żywnienie.

We wsi naprzeciwko kościoła znajduje się sklep spożywczy, w którym można zaopatrzyć się w podstawowe artykuły spożywcze. Godziny otwarcia 7.30-10.00 i 16.00-18.00.

2. Noclegi.

Pod numerem 39 funkcjonuje gospodarstwo gościnne „Leszczyna” posiadające 10 miejsc noclegowych w pokojach jedno i dwuosobowych.

3. Miejsca odpoczynku.

- wiata turystyczna z miejscem na ognisko przy Ruskim Moście (wschodni kraniec wąwozu Nowowiejskiego)
- wiata i zatoczka parkingowa na Storczykowym Wzgórzu
- Wiata, stoły i miejsce na ognisko przy świetlicy w Nowej Wsi Wielkiej.

4. Dojazd.

Dojazd własnym środkiem lokocji szosą powiatową z Jawora do Jeleniej Góry przez Siedmicę. Na Storczykowym Wzgórzu przed Nową Wsią Małą skręcamy w prawo i szosą asfaltową dojeżdżamy do wsi.

Od poniedziałku do piątku w dni nauki szkolnej można dojechać autobusem PKS. Przyjazd godz. 6.50 oraz 14.30.

5. Dostęp do Internetu.

W świetlicy wiejskiej pod numerem 30 jest pomieszczenie z komputerami z dostępem do Internetu. Można też korzystać z ogólnodostępnego Internetu bezprzewodowego.

6. Informacja turystyczna.

W świetlicy znajdują się mapki okolic, foldery i informatory turystyczne dotyczące PK Chelmy oraz Pogórza Kaczawskiego. Szersze informacje można uzyskać od osób działających w Stowarzyszeniu Przyjaciół Nowej Wsi Wielkiej mającego swoją siedzibę w pomieszczeniach świetlicy wiejskiej. Można skorzystać też z usług licencjonowanego przewodnika działającego w stowarzyszeniu. Stosowne informacje turystyczne, mapki, informatory można uzyskać w gospodarstwie gościnnym „Leszczyna”.

Stowarzyszenie

Przyjaciół Nowej Wsi Wielkiej i Nowej Wsi Małej
Nowa Wieś Wielka, 39-411 Paszowice, tel. 76 870 10 10

Na szlaku trzech wąwozów

Wąwóz Siedmicy

Nowa Wieś Wielka

Panorama wsi

I. POŁOŻENIE

Nowa Wieś Wielka leży w południowo-zachodniej części Parku Krajobrazowego Chełmy na rozległym płaskowyżu Nowowiejskiej Góry (410 m n.p.m.) wydzielonym doliną rzeki Młynówki na północy oraz Rogoziny i Nysy Małej na południu. Od północy i północnego wschodu ogranicza go skalisty wąwóz Nowowiejski wąwóz Siedmicy a od południowego zachodu, również skalisty wąwóz Lipa, stanowiące rezerwat przyrody.

Wokół wsi ciągną się użytki rolne, w tym sporo podmokłych łąk, ale dalej rosną rozległe kompleksy lasów mieszanych, stanowiące ostoję zwierzyny. Od zachodu są to Nowowiejski Las i Muchowski Las a od północnego zachodu Las Świniec. Na łąkach rosną storczyki, kosaciec syberyjski i wiele innych gatunków flory. W lasach żyje duża populacja dzika, sarny i innych zwierząt łownych. Lasy dębowe i świerkowe obfitują w borowiki kozaki i podgrzybki.

Wieś leży na terenie wyścielonym plejstocenijskimi piaskami i żwirami oraz glinami zwałowymi. Rozległe wzniesienia zbudowane są ze starych paleozoicznych zieleńców.

Do Nowej Wsi Wielkiej dochodzi boczna szosa spod Storczykowego Wzgórza, gdzie oddziela się od lokalnej szosy z Jawora do Jeleniej Góry przez Siedmicę, Nową Wieś Małą i Lipę. Nowa Wieś Mała wchodzi w skład sołectwa Nowa Wieś Wielka.

II. HISTORIA WSI

Najstarsze zachowane zdjęcie z Nowej Wsi Wielkiej

Wieś powstała w początkach XIV wieku i wiąże się to z próbami wydobywania złota. Pierwszą pisaną wzmianką jest sprzedaż przez księcia jaworskiego Henryka czynszów za 40 grzywien klasztorowi Magdalenek z Lubania. Stało się to podstawą sporu rozstrzygniętego w 1352 roku, ponieważ od 1350 roku sołtysi i chłopcy nie płacili daniny. Wśród winowajców wymienia się Conradusa i Bernarda Drenowa z Nowej Wsi Wielkiej.

W 1399 roku wzmiankowane jest istnienie kościoła. Na przestrzeni wieków wieś wielokrotnie zmieniała właścicieli. Bardziej znanymi byli rodziny von Krakwitz, von Abschatz, von Jaredock, hrabia Ferdinand von Nimptsch a w początku XIX wieku król Bawarii Ludwik I. Po 1845 roku wieś i okoliczne miejscowości odkupił baron Heinrich Wilhelm von Sprenger i opuścił ją w 1945 roku przed wkroczeniem na te tereny wojsk sowieckich.

W 1840 roku Nową Wieś Wielką i Nową Wieś Małą zamieszkiwało 628 mieszkańców. We wsi znajdowały się kościół, szkoła katolicka i ewangelicka, dwór, dwa folwarki, 2 młyny wodne, gorzelnia, tartak i 3 gospody oraz 113 domów. Od tego czasu wieś stopniowo wyludniała się. Po wojnie nie odrodziły się miejscowe drobne zakłady przemysłowe. Dwór popadł w ruinę i został rozebrany. Obecnie obie wsie zamieszkuje 148 mieszkańców. Funkcjonuje tartak, 4 gospodarstwa z ekologiczną uprawą specjalizujące się w uprawie łąk oraz zarejestrowano 2 osoby wykonujące usługi leśne. Pozostali mieszkańcy dojeżdżają do pracy w Jaworze lub do odległych stref ekonomicznych w Legnicy, Wrocławiu czy Jeleniej Górze.

Kościół z 1382 roku

III. WALORY TURYSTYCZNO - KRAJOBRAZOWE

Wąwóz Siedmicy

Nowa Wieś zachowała układ przestrzenny zbliżony do łańcuchówki i sporo starych budynków. W centralnej części wsi na wzgórzu wzniesiony został w połowie XIV wieku kościół pod wezw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. Jest to niewielka budowla gotycka murowana z kamienia z prostokątną nawą z potężną skarpią w narożu i węższym prostokątnym prezbiterium. Do nawy dostawiona jest kruchta. Dachy dwuspadowe kryte dachówką karpiówką. Na kalenicy nad nawą stoi osmioboczna sygnaturka, nakryta namiotowym daszkiem w całości opierzona łupkiem. Przebudowany w XVIII wieku. Wnętrze nakryte drewnianym stropem. W ścianie mieści się gotyckie sakramentarium z XV wieku. Ołtarz z barwionego drewna z końca XVII wieku z obrazem Matki Bożej Różańcowej. Wokół kościoła ciągnie się cmentarz założony w XIII wieku otoczony kamiennym murem z XVIII wieku.

Na północnym krańcu wsi znajdują się pozostałości zespołu dworskiego z połowy XIX wieku. Z tego okresu zachowało się sporo budynków mieszkalnych i gospodarczych. Nad stawem poniżej kościoła stoi kamienny pomnik poległych w I wojnie światowej i wojnie z 1870 roku.

Na południowym krańcu wsi znajduje się góra Obserwator ze zburzoną wieżą widokową. Ze wzgórza rozciąga się panorama Gór Kaczawskich, w dalszym tle Karkonoszy, Rudaw Janowickich, Wzgórz Strzegomskich i widokiem na Ślężę koło Sobótki.

Dużą atrakcją turystyczną są niewątpliwie wąwozy Nowowiejski, Siedmicy i Lipa, z których ostatni jest rezerwatem przyrody. Powstał on dla ochrony najliczniejszej w Polsce populacji salamandry plamistej- płaza o pięknych żółto-czarnych barwach. W wąwozach występują cenne zbiorowiska roślin chronionych: paproci naskalnych, śnieżycy wiosennej, kruszczyka szerokolistnego, lilii złotogłów, perlówki orzęsionej, pierwiosnki lekarskiej, buławnika mieczolistnego i wielu innych. Ochronie podlegają też skały zieleńcowe i pomnikowe glazy narzutowe (eratyki).

Nowa Wieś Wielka zimą